

De restauratie van de abdijkerk van Averbode

Bij Koninklijk Besluit van 1 februari 1937 werd de abdijkerk van Averbode monument verklaard. In de loop van 1946 maakte men de procedure aanhangig voor een gedeeltelijke herstelling van de toren en de daken. De lastencohier werd opgesteld door architect Frans Vandendael uit Heverlee, en de uitvoering ervan toevertrouwd aan aannemer V. Van Cauwenberghe uit Eeklo. De werken namen een aanvang op 17 juli 1947 en waren beëindigd op 8 juli 1948. De N-W zijde van toren werd hersteld, het dak boven het koorschip herschalied en in de 12 koorramen werd nieuw loodglas gezet.

In 1962 stelde men vast dat de fronton van de voorgevel overhelde en dat er barsten waren ontstaan in de gewelven van de zijkoren. In 1962 plaatste men houten gordingen onder de gewelven van de zijkoren om een mogelijke beweging er in te kunnen nagaan. In 1963 monteerde men een buizenstelling aan de voorgevel om de toestand ervan te controleren en enkele gebroken dekstenen weg te nemen. De architecten Frans en Robert Vandendael uit Heverlee ontvingen de opdracht een dossier op te stellen en in oktober 1963 legden zij de plannen voor. De 20 juni 1965 kregen deze de goedkeuring van de kerkfabriek van Averbode. Daarop maakten beide architecten de lastencohier op. Op 27 februari 1968 waren zeven aanbiedingen ingekomen en de 27 juli 1969 werd de aanbesteding toegekend aan de firma N.V. Building uit Mortsel, vertegenwoordigd door de Heer F. Van Houdt. Een hijskraan van 42 meter werd in september van 1969 op het voorplein opgesteld. De werken namen een aanvang op 1 oktober 1969. Ze stonden onder het toezicht en de verantwoordelijkheid van architect Robert Vandendael. De heer Bert Vandenbrande leidde de werkzaamheden ter plaatse en de heer Omer Dewachter stond in voor de steen. Beide heren waren verbonden aan de firma Building.

Volgens de planning zou men eerst de fronton van de voorgevel afwerken. Men moest de arduinen dekstenen wegnemen en tot op een zekere hoogte de muren ontmantelen van de paramentsteen, om vervolgens de fronton terug op te bouwen. Tijdens de werkzaamheden constateerde men dat er tussen het metselwerk en de paramentsteen een

breuk ontstaan was, die nog veel dieper doorliep dan de voorziene ontmanteling. Gezien deze toestand was het onmogelijk de fronton te herbouwen. Daarom stelde architect R. Vandendael een bijkomend dossier op dat de restauratie voorzag van geheel de voorgevel. Door het Ministerie van Openbare Werken werd dit dossier de 28 augustus 1972 goedgekeurd.

Van februari tot mei 1970 vernieuwde men het schaliebed en de schalies van de koepel van de toren, de kerkdaken werden nagezien en de goten en afvoerbuizen vernieuwd. Men vernieuwde eveneens de plankenvloer van de platforms en al de trappen binnen in de toren. Ook in 1970 begon de restauratie van de linker-straalkapel en de omgevende muren. De verweerde witte paramentsteen werd uitgenomen en vervangen door gave witte steen. Nog in 1970 vatte men de linker-straalkapel aan met de omgevende muren. Van nu af paste men een andere methode toe. Al de witte paramentsteen werd volledig weggenomen tot op de grond en daarna teruggezet. Zo konden de werkzaamheden vlotter verlopen en het metselwerk was degelijker. Deze gevels kwamen klaar in 1971. De daken van de beide straalkapellen werden vernieuwd en ook de balustraden in blauwe steen. Eveneens in 1971 werden de gevels van de twee kruisbeuken, aan de altaren van Sint Jan en Sint Norbertus, gerestaureerd.

In 1972 werkte men aan de straalkapel en de Zuidgevel, die uitgeven op het abdijkerkhof. Om deze werken uit te voeren, moesten de loodramen van de koorvensters uitgenomen worden. Daarom had men zich verplicht gezien een stelling in het koorschip te monteren. Een voorlopig gestoelte was in het kerkship gereed gemaakt en werd op 15 augustus 1971 in gebruik genomen. Geheel het jaar 1972 werkte men verder aan de zuidgevel en aan de ronding van het koor. Tegelijk werd de paramentsteen van de voorgevel weggenomen.

De 20 februari 1973 legde prelaat Stappers de eerste steen van de voorgevel. De mouluren en alle andere versieringen in blauwe steen waren zo verweerd dat men ze in nieuwe steen moest laten uitkappen; ook al de ornamenten in witte steen waren aangetast en afgeschilferd, en werden naar het model van de originele herkapte. De 19 april 1974 kon het beeld van O.L. Vrouw terug in de nis geplaatst worden. De 7 mei 1974 werd de zonnwijzer ingemetst. De 21 juni 1974 plaatste prelaat Stappers de laatste steen op de fronton. In een holte van dit sluitstuk legde men een loden koker waarin een herinneringstekst geborgen zat en de arbeiders legden er enkele geldende muntstukken naast. 4 september plaatste men opnieuw het hervergulde kruis van 2.80 meter hoogte boven

de geveltop. — Ondertussen had men in 1974 nieuw schalieberd en nieuwe schalies gelegd op de kap boven de toren-lantaarn en op de torenpeer. Het hervergulde lam, dat als windwijzer dienst doet, plaatste men terug op 2 mei 1974. Er stond op te lezen: «A.F. Lefebure. 1856».

Bij de uitvoering van de werken had men vastgesteld dat veel meer parament-steen moest vervangen worden dan aanvankelijk voorzien was in de lastencohier. Daarom werd bij het Ministerie een bijkomend krediet aangevraagd. Dit had voor gevolg dat de werken van 31 oktober 1974 tot 1 oktober 1976 onderbroken werden.

De twee beelden, Sint Jan de Doper en Sint Norbertus, die dateerden uit 1910, en de voorgevel sierden, mochten niet meer teruggezet worden omwille van defekt aan de steen. Ze werden voor zoverre hersteld en op de binnenkoer van de bibliotheek geplaatst in november 1974. De abdijs gaf aan beeldhouwer Jan Keustermans, die trouwens al de ornamenten van de voorgevel en rond de ramen had gekapt, de opdracht twee nieuwe beelden te sculpteren in Massengies-steen. Op 19 mei 1976 werden zij op de sokkels geplaatst.

De werken aan de noord-gevel werden op 1 oktober 1976 hervat. Een kraan werd in de conventstuin opgesteld. Om de werken te kunnen voltooien werd er door het Ministerie een bijkomend krediet toegekend op 8 september 1977. De noord-gevel was in september 1977 klaar, en de stellingen konden uit de koorkerk weggenomen worden. Vanaf 18 oktober werden de officies terug in het koorgestoelte verricht.

De laatste werken aan het noordelijk zijkoor en aan het torentrapje kwamen klaar in december van dat jaar. De 29 december zette men het kruis op de nok van de kerk, boven de absis. De kraan werd gedemonteerd in januari 1978. Door de firma Vacuum-cleaner lieten we de kerk van binnen afstoffen in januari 1978.

De heer Robert Vandendael stelde reeds de lastencohier op voor de restauratie van de toren. Dit dossier werd door de kerkfabriek goedgekeurd op 2 maart 1979 en door de fusie-gemeente Scherpenheuvel-Zichem aanvaard op 2 juli 1979. Ook de binnenkant van de kerk wacht op de restauratie. De lastencohier voor de waterdichtmaking der muren, door de heer Vandendael opgesteld, werd tegelijk met die van de toren ingediend. Op 24 oktober 1980 werden beide dossiers door de minister goedgekeurd en ondertekend.

De lastencohier voor de herstelling van het grote Cavaillé-Coll-orgel,

gebouwd door Loret, werd opgesteld door de heer Gabriel Loncke uit Overmeire-Donk. De kerkfabriek keurde hem goed op 6 juli 1980 en de gemeente Scherpenheuvel-Zichem op 8 augustus 1980.

Abdij Averbode
3281 Scherpenheuvel-Zichem.

D. DE CLERCK